

maandorgaan van
BIOLOGIA MARITIMA
Nederlandse vereniging van
zee-aquariumliefhebbers

Opgericht 12 november 1939

Redactie: M.Bot,
Sportlaan 75, Vlaardingen

8e jaargang nr 2(86)

februari 1958

ALGEMENE VERGADERING

Met verwijzing naar ons eerste bericht in "De Kor" van december 1957, no. 84, delen wij u mede, dat de algemene jaarvergadering schriftelijk zal worden gehouden op Dinsdag 25 februari.

De verslagen van secretaris, penningmeester en kascontrôle-commissie zullen aan de leden worden toegezonden. Eventuele op- en aanmerkingen kunnen via de afdelingsvertegenwoordigers worden toegezonden. Daar er geen namen van tegencandidaten zijn binnen gekomen, stelt het algemeen bestuur u voor te benoemen tot algemene bestuursleden de heren J.C. van Egdom en J.Bos, beiden woonachtig te Rotterdam.

Namens het algemeen bestuur,
J.H. Kroon, algemeen secretaris.

ENIGE TIPS OM TE KOMEN TOT EEN AESTHETISCH ZEE-AQUARIUM II

door
J.H. Kroon

Hebben we in ons eerste artikel in hoofdzaak stilgestaan bij de bouw van het aquarium, deze keer willen we ons bezig houden met de vraag: "Waar en hoe zullen we ons zee-aquarium in ons huis plaatsen?"

In scholen, kantoren en winkels kan een aquarium het beste als blikvanger in een hal of zaal in de muur gebouwd worden. Wie over een (groot) eigen huis beschikt, kan zo iets natuurlijk ook doen. De meeste van ons zullen echter in een huurhuis wonen, waarin men maar niet naar welgevallen kan breken en metselen. Vooral niet als men zo nu en dan moet verhuizen. Het in de muur gebouwde aquarium heeft het grote voordeel, dat het in de kamer geen ruimte inneemt en er weinig vocht achterlaat in de vorm van waterdamp. Het is echter moeilijker te bewerken. Het voeren van de dieren, het schoonmaken van de ruiten enz. moet nu aan de achterzijde geschieden. Men kan dan niet of moeilijk van terzijde zien wat men doet. Aan de achterkant van de muur neemt de bak wel ruimte in, die aan gang, keuken of andere kamer wordt onttrokken. Ook kunnen deze delen van ons huis veel verschillen in temperatuur met de woonkamer. Hier dient men vooraf wel rekening mee te houden.

Sommige liefhebbers hebben vóór hun aquarium een schijnmuur gebouwd van hardboard en hout en deze behangen. Dit kan het beste als de kamer vrij groot is en twee toegangen heeft, waarvan er nu een kan worden gebruikt om achter het aquarium te komen. Smalle aquaria kunnen ook in een vensterbank worden gebouwd. Hierdoor ontvangen ze veel licht (wat electriciteit bespaart) en nemen ook weinig ruimte in. Het aquarium mag echter geen mooi uitzicht wegnemen. Ziet een venster uit op 'n rommelige binnenplaats en ontvangt het weinig zonlicht, dan is het wel zeer geschikt om voor een aquarium te worden gebruikt. In vensters op het oosten en noorden kan men beter een aquarium plaatsen, dan in vensters op het zuiden en

westen, tenzij deze vensters veel schaduw ontvangen. Langdurige zonneshijn op warme dagen kan voor onze Noordzee-dieren gevaarlijk worden. Een paar uur zonneshijn is wel mooi in onze bakken en stimuleert de algengroei.

VOORAAZICHT

met hout beklede stijl van het aquarium →

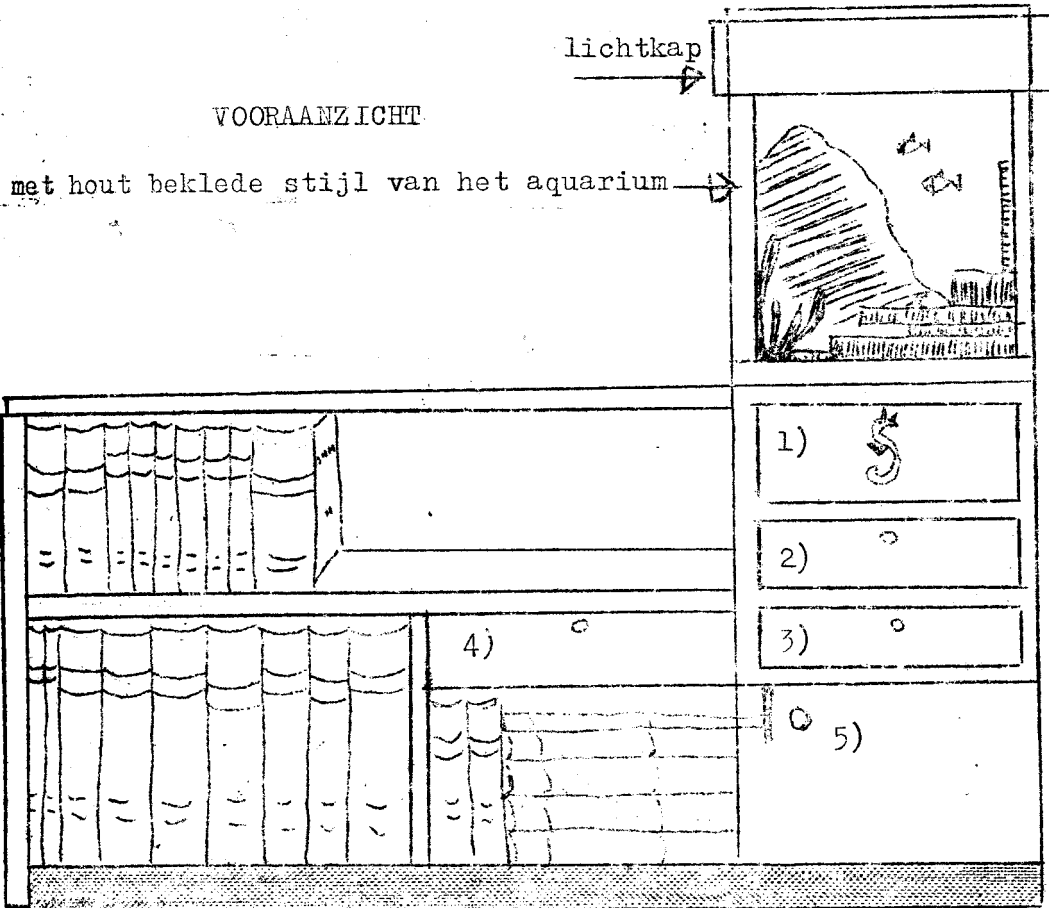

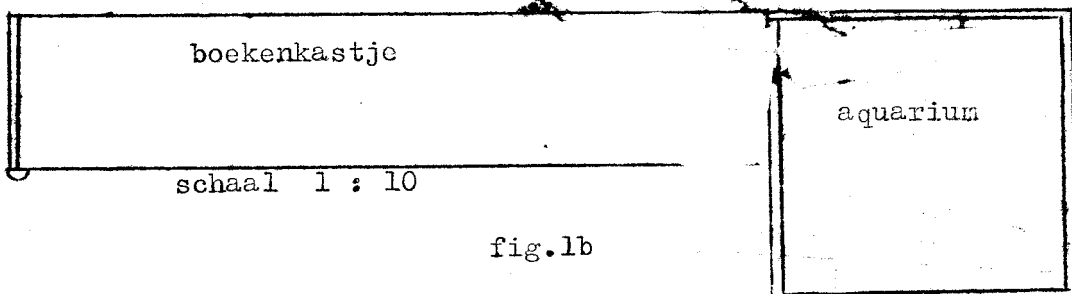
fig. 1a

- 1) lade voor buisjes met dieren op formaline
- 2) lade voor schaaldieren
- 3) lade voor Stekelhuidigen
- 4) lade voor gereedschap
- 5) Kastje met laden voor schelpen

Persoonlijk heb ik de voorkeur gegeven aan het aquariummeubel. Dit meubel heeft het voordeel, dat het verplaatsbaar is en in het geheel van ons meubilair geïntegreerd kan worden. Het is dan ook nodig, dat het meubel bij de stijl van onze andere meubels past en van dezelfde houtsoort is vervaardigd.

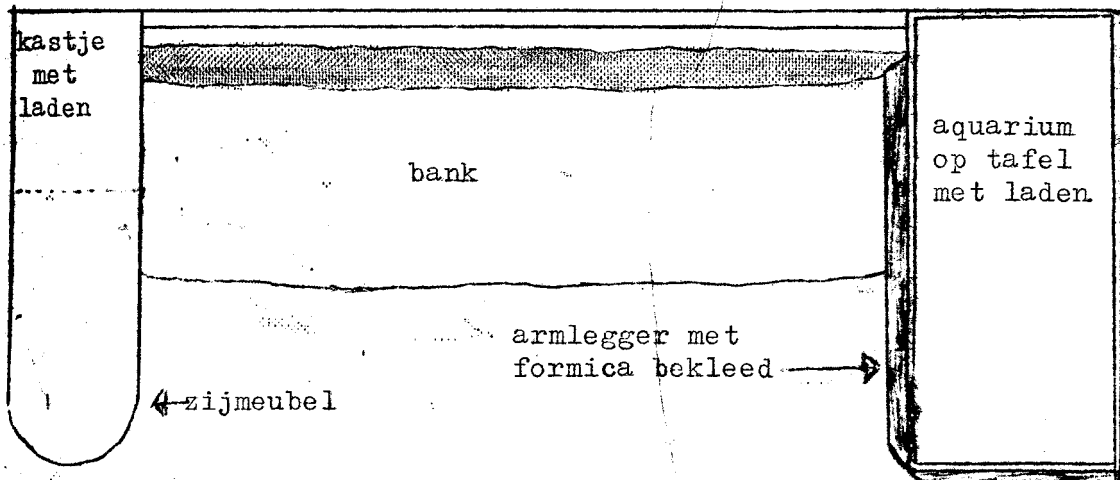
Wie zelf de houtbewerking niet voldoende beheerst, zal dus een meubelmaker te hulp moeten roepen. Daar er bij een aquarium gemakkelijk wordt gemorst, verdient het aanbeveling het meubel te vernissen of de delen die gemakkelijk water opvangen met formica te bekleden. Zo'n aquariummeubel kan ook een deel zijn van een meubelcombinatie. De aquariumtafel kan tegelijkertijd een lade voor gereedschappen bevatten en onderdelen van het aquarium. Hierin bewaren we dus onze hevels, slangen, netjes, algenstekers, thermometers, verwarmingsbuizen, glaswatten enz., zodat deze dingen nooit rondom ons bak te vinden zijn als een minder fraaie decoratie.

bovenaanzicht

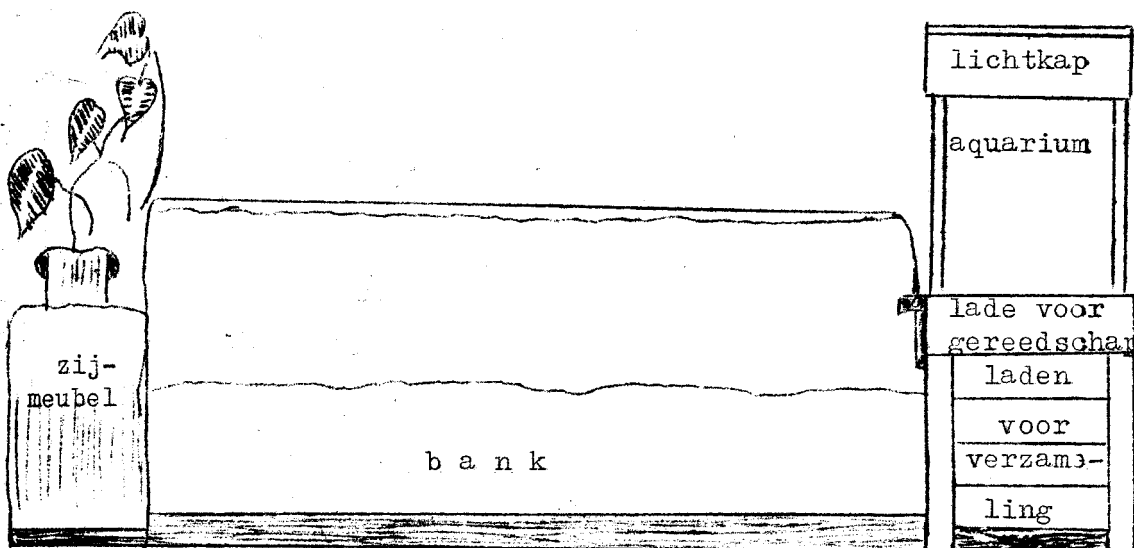

Wie tegelijkertijd verzamelingen van de flora en fauna van de zee wil aanleggen (ik denk aan den schelpenverzameling, verzamelingen van schaaldieren, stekelhuidigen en wieren, die gemakkelijk kunnen worden gedroogd of van vissen, poliepen, sponzen, die op alcohol of formaline worden bewaard) doet goed in zijn meubel hiervoor laden aan te brengen. Aan het aquariummeubel kan men ook een boekenkastje bouwen, waarin de literatuur over onze liefhebberij een plaats kan vinden. In dit nummer staan een paar tekeningen van een dergelijke meubelcombinatie.

bovenaanzicht van bank schaal 1 : 20

figuur 2a

vooraanzicht

figuur 2b

----- DE NUDIBRANCHIA VAN DE OOSTERSCHELDE -----

door
C. Swennen

Hieronder volgt een overzichtje van alle Nudibranchia, die in het Oosterschelde-gebied zijn gevonden. Het is samengesteld uit de gegevens van de kampjes op Schouwen, Duiveland, Tholen, bij Wemeldinge en op Noord-Beveland, uit de gegevens van particuliere excursies, die bij mij of bij het C.S. binnen kwamen, aangevuld met meldingen uit de literatuur. Hoewel we in de loop der jaren alle dijken langs de Schelde hebben bezocht, kan het zijn, dat er nog soorten aan de lijst kunnen worden toegevoegd. Vanaf een boot is er nog nooit verzameld; ook bezoeken aan de dijken in de herfst- en wintermaanden zouden wel eens vruchtbaar kunnen zijn.

1. Palio dubia. Tijdens het kamp in 1956 vonden we een exemplaar op de dijk bij Serooskerke. Deze soort is vermoedelijk iets algemener dan we denken. De donkere dieren zijn tussen Wier moeilijk te ontdekken. Daarbij lijken ze op het droge weinig op een slak.
2. Iamellidoris bilamellata. Tot dusver alleen gevonden langs de gehele kust van Schouwen en Duiveland, maar daar in augustus 1956 zeer talrijk. Het is een van de algemeenste naaktslakken, die optreedt waar een rijke Zeepokken-begroeiing aanwezig is. Kan minder goed tegen de warmte, dan de volgende soort. Komt in de winter vermoedelijk ook wel in het oostelijk deel van de Schelde voor.
3. Acanthodoris pilosa. Nooit zeer talrijk, maar door het gehele gebied gevonden. Opgaven van vele plaatsen op de dijk van Schouwen, Duiveland en Tholen, in de oesterputten van Yerseke en tussen Wemeldinge en Kattendijke, ook op Noord-Beveland. In alle jaargetijden met eieren te vinden op soorten van het mosciergezlacht Alcyonidium.
4. Coniodoris nodosa. Tijdens het SWG-kamp in 1956 vond ik een dier van 4 mm op de dijk bij Kistersinlaag. Het exemplaar is tijdens de excursie weer verloren gegaan.
5. Coniodoris castanea. Dit is een echte Schelde-soort, die in de Oosterschelde steeds op oesterpannen is gevonden. Slurf

ten westen van Sas van Goes, in een put bij Yerseke en op Yerseke-bank. Het is bij ons een zomerdier, dat men met redelijke kans op succes in de maanden augustus-oktober op Bortryllus-kolonies moet zoeken.

6. Cadlina laevis. Vermeld door Maitland (1854) van Zeewier in het Veersche Gat. Ik zag het dier tot dusver niet in Nederland. Meldingen in het C.S. bleken bij controle op andere soorten te slaan.

7. Archidorus tuberculata. Op 2-7-'50 vonden Swaneveld en Viergever twee exemplaren van deze bij ons weinig aangetroffen soort (totaal 5 dieren) op het dammetje bij de Kistersinlaag. Tijdens het kampje vonden we in augustus daarna eiersnoeren, die - gezien de enorme afmetingen - van deze soort zullen zijn geweest.

8. Dendronotus frondosus. Eenmaal door ons gevonden op het havenhoofd van Zierikzee. Het is een poliepen-eter met een noordelijke verspreiding, o.a. bekend van Groenland, Spitsbergen, Frans Jozef, Jan Mayen. In warme zomers sterven de littorale dieren bij ons, de Oosterschelde is dus geen ideale plaats voor deze soort.

9. Antiopella cristata. Van deze fraaie slak vonden we in augustus 1950 een exemplaar bij de Westhout op Schouwen.

10. Eubranchus exiguus. Merkwaardig genoeg door ons niet gevonden. In de literatuur staat deze soort vermeld van het kanaal door Middelburg.

11. Embletonia pallida. De soort troffen we (nog) niet in de eigenlijke Schelde aan. In de plassen van de Flauwersinlaag en in het kanaal bij Veerne vonden we ze op Laomedea.

12. Tergipes despectus. Door het gehele gebied talrijk. Ook gevonden in het kanaal door Zuid-Beveland en in het kanaal door Walcheren. We zagen nooit een goede Laomedea-begroeiing zonder deze slak.

13. Trinchesia aurantia. Van deze Tubularia-eter hebben we opgaven van Tholen (Koffiehoek en Gorishoek), van vlotten in de haven van Wemeldinge en op oesterziften op de Yerseke-bank.

14. Facelina coronata. Op vele plekken tussen de Westhout op Schouwen en Wemeldinge. In de zomer meestal dieren tussen 8 en 20 mm, in voorjaar en herfst grotere exemplaren.

15. Aeolidiella glauca. Een jong dier werd op 3-9-'51 op een

oesterpan in de zandkreek bij Wilhelminadorp verzameld. Het is bij ons een zomersoort.

16. Aeolidia papillosa: Deze wintersoort is door het gehele gebied gevonden. In augustus jonge dieren en van november tot mei volwassen exemplaren met eieren.

Voor afbeeldingen van de besproken dieren zij verwezen naar tabel no. 17.

Uit: "Het Zeepaard", augustus 1957, jaargang 17, no. 4.

NATUURLIJK KOMEN ER VELEN KIJKEN NAAR UW AQUARIUM.
MAAR MAAKT U DAN OOK PROPAGANDA VOOR ONZE VERENIGING?
WIN EEN NIEUW LID!

----- DE GEMARMERDE SIDDERROG -----
Torpedo marmorata Risso

door
Ingvar Kristensen

Op 15 oktober 1956 was de Texelse kotter TX 5 aan het vissen bij de z.g.n. "Rug van Terschelling" (dat is ettelijke kilometers benoorden Terschelling) op ongeveer 34 meter diepte. Schipper A. Ellen ving daar een soort rog, die hij noch zijn bemanning ooit eerder hadden gezien. Elke gewone rog heeft een puntige snuit en een lange staart, maar dit dier had de vorm van een koekepan met een korte steel - de staart.

Omdat de heer Ellen wel begreep, dat dit een zeldzaam dier was, werd de vis in de balie gedaan - dat is de kist, waarin de planken van de visruimen e.d. worden gespoeld. Natuurlijk, ondanks de aanwezigheid van de zeldzame rog, moest de balie gewoon voor het spoelen worden gebruikt. Maar toch leefde de vis nog, toen de kotter twee dagen later Den Helder aanliep. In Den Helder werd het dier overgebracht naar het aquarium van het Zoölogisch Station. Hier herkenden wij het dier als een Gemarmerde sidderrog. Het was een wijfje van 50 cm. Het leefde nog een week in ons aquarium.

Het was niet de eerste keer, dat wij deze soort in handen kregen. Zeven jaren geleden kregen wij namelijk door toedoen van de heer J. van Leeuwen, toentertijd Directeur van het Ge-

meentelijk Vismijnbedrijf te Vlissingen, een Gemarmerde sidderrog opgestuurd. Dat dier was 55 cm lang en werd op 28 september 1949 in het Steendiep op 30 meter diepte, nabij de boei HK 5, gevangen door schipper M. van Belzen van de Arm 5 uit Arnemuiden. Het was een wijfje, dat aan dek op zijn minst een dozijn levende jongen ter wereld bracht, die echter helaas door overkomend water werden weggespoeld. De Sidderroggen zijn evenals de Pijlstaartroggen, levendbarend; dit in tegenstelling tot de Gewone roggen, die de rogge-eieren leggen, die men zo vaak aan het strand vindt.

De Gemarmerde sidderrog is een zeer zeldzame verschijning in de Noordzee - slechts tweemaal wordt deze soort in de literatuur vermeld: in 1893 werd een exemplaar bij Blankenberghe gevangen, in 1921 één bij Kaap Skagen. De soort hoort thuis in het zuiden, rondom de hele Afrikaanse kust en noordelijk tot de Franse westkust.

Uit de Noordzee is nog een tweede soort Sidderrog bekend, namelijk de Gewone sidderrog (*Torpedo nobiliana*), eveneens een zuidelijke soort. De Gewone is overigens in de Noordzee niet veel minder zeldzaam dan zijn gemarmerde neef. Beide soorten zijn het best van elkaar te onderscheiden aan de vorm van hun spuitgat (*spiraculum*), het gat dat zich achter elk oog van de Rog bevindt. Bij de Gewone sidderrog is dit gat, net als bij alle andere roggen, glad afgewerkt, maar bij de Gemarmerde sidderrog is het gat met franje-achtige uitsteeksels bezet, zodat het spuitgat geen ronde, maar een gekartelde of ster-vormige indruk maakt. Verder is de kleur van de Gewone sidderrog egaal bruingrijs, die van de Gemarmerde - zoals de naam zegt - gemarmerd. Ook de "Gewone" sidderrog is een enkele maal bij ons land gevangen. Op 30 oktober 1937 werd een exemplaar 25 mijl NNO van het lichtschip Terschellingerbank gevangen, zoals blijkt uit de gegevens van het Zoölogisch Station te den Helder. Voorts schijnt er ruim 50 jaar geleden in Zeeland nog een Gewone te zijn gevangen, althans volgens de verhalen, die los kwamen toen de Gemarmerde sidderrog in 1949 in Vlissingen op de afslag verschenen. De heer van Leeuwen schreef ons daarover het volgende verhaal :

"Enige oude vissers, die deze rog hebben gezien, verklaarden mij later dat zij circa 45 jaar geleden óók een sidderrog hadden gevangen, in de Deurloo. Deze was meer langwerpig dan de

Gemarmerde sidderrog. Hij siste of schokte nog in de garnalenkor, toen hij aan dek werd gebracht. Eén der opvarenden, die met een ijzeren pook de vis aanraakte, kreeg een flinke schok in de arm. De lengte was ongeveer 1 meter. Hij werd gevangen op een diepte van 4 vaam, in het voorjaar. Een apotheker in Vlissingen, nu overleden, heeft de naam van het hem getoonde dier opgezocht en medegedeeld, dat het inderdaad een Sidderrog was, welke in onze wateren niet thuis hoort. Het verhaal is mij gedaan door twee leden van de bemanning, die eertijds deze rog hebben gevangen, en ik heb beiden, zonder dat zij van elkaars mededelingen afwisten, aangaande de hierboven weergegeven feiten gehoord. Als vangstjaar gaf men mij op 1904."

De naam "Sidderrog" duidt natuurlijk op de elektrische schokken, die deze vissen kunnen afgeven, maar noch de Zeeuwse, noch de Texelse vissers, die resp. in 1949 en 1956 zo'n rog vingen, hebben zulke schokken gevoeld. Dat is niet zo verwonderlijk, want een sidderrog kan niet een aantal schokken achter ter elkaar produceren. Het ligt voor de hand, dat een dier, dat in een net terecht is gekomen, daar een schok afgeeft en later aan dek niet meer.

Over het elektrische apparaat van de sidderroggen is veel onderzoek verricht. Het elektrische orgaan ligt ter weerszij van het lichaam naast en achter de kieuwdeksels. De elektrische cellen zijn als spierachtige platen of bundels achter elkaar gegroepeerd. De spanning, die elke cel of plaat kan opbrengen, is 30 - 80 volt, maar omdat zoveel platen achter elkaar staan geschakeld, kan het totale voltage 400 volt bedragen. In het aquarium van Napels heeft men gezien, dat de sidderroggen op een levende vis afzwommen en hem een shock bezorgden, en vervolgens hun vermoorde slachtoffer oppeuzelden. Wilson, uit Plymouth, nam hetzelfde waar, en wij ontlenen het volgende aan zijn verhaal: Wanneer een Sidderrog stil op de bodem ligt en er nadert een vis met niet te geringe snelheid tot op een afstand van \pm 15 cm, dan zwemt de Sidderrog plotseling op die vis af, pakt hem beet en duwt hem tegen de bodem. Daarna ziet men, hoe de Sidderrog aan het kauwen slaat om zijn prooi naar binnen te krijgen. Om nu te constateren, of bij zo een aanval inderdaad schokken worden afgegeven, bevestigde Wilson twee elektroden in een dood

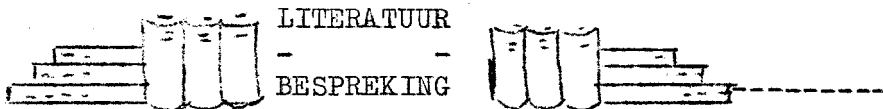
visje, dat hij langs de rog sleepte. De beide polen werden aan een galvanometer verbonden, en inderdaad, op het moment dat de Sidderrog zijn buit voor het eerst aanraakte, registreerde de galvanometer een schok van enkele volts; hoeveel was niet precies te zeggen. Verder zag Wilson, dat wanneer andere dieren, b.v. een Zeepaling, een Haai of een Kreeft op hun wandeling tegen een Sidderrog stootten, de dieren ineens met grote snelheid achteruit zwommen, stellig als gevolg van een schok. Eens, toen een Sidderrog in conflict was gekomen met een flinke Tarbot, zag Wilson hoe op een bepaald moment het elektrische orgaan van de Sidderrog zich samentrok, waarna de Tarbot voor enige tijd met zijn staart stijf omhoog onder de Rog lag en pas na enkele minuten weer wegzwom. De Sidderrog gebruikte zijn elektrische batterij dus zowel bij het grijpen van prooi als bij de verdediging tegen belagers; maar meer dan één ontlading per dag kan hij niet presteren. In het aquarium zijn de Sidderroggen overigens geen dieren, die erg de aandacht trekken, want zij liggen vrijwel de gehele dag plat op de bodem. Slechts af en toe zwemmen zij log door het water door met hun staart heen en weer te wrikken, terwijl ze de zijvinnen nauwelijks gebruiken. Ze zwemmen dus heel anders dan de Gewone roggen, die juist alleen hun zijvinnen gebruiken. Maar de wijze, waarop beide hun voedsel bemachtigen, is vrijwel gelijk: ook de Gewone roggen zwemmen op hun prooi af, zodra deze dichtbij is, en drukken hem tegen de grond, waarbij de randen der vinnen overal zó tegen de bodem drukken dat de prooi niet zijwaarts kan ontsnappen. Alleen zijn de Sidderroggen, dank zij hun batterij, in staat ook grotere prooien te overmeesteren.

Literatuur :

D.P.Wilson, 1953: Notes from the Plymouth Aquarium II. Journ. Mar. Biol. Ass., 32, p. 199-203.

Uit: "De Levende Natuur", jaargang 60, afl. 2 (1957).

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen en/of illustraties alleen geoorloofd met schriftelijke toestemming van de redactie.

ZIN EN ONTSTAAN DER SEKSEN IN DE NATUUR

Oorspronkelijke titel "Sex and the Nature of Things", geschreven door N.J.Berrill. Vertaling van Johanna E. Breyer, onder medewerking en met een woord vooraf van Dr. A.F.J.Portielje. Geïllustreerd met 44 tekeningen en 31 foto's. Uitgeverij Hollandia, Baarn. Prijs geb. f. 4,90.

De omslagfoto geeft beeld en spiegelbeeld weer van de "wieg" van de Argonauta argo of Papier-nautilus, een op de zeebodem levende Inktvis.

In dit populair-wetenschappelijke boek heeft de Amerikaanse bioloog Berrill op voortreffelijke wijze een inzicht gegeven in het probleem betreffende het ontstaan en de biologische zin van sexualiteit. Inzicht geven is eigenlijk een te sterk woord. Want hoewel hier een bioloog, die zich vooral beweegt op het terrein van de vergelijkende embryologie, aan het woord is, blijven we bij het ons verdiepen in de sexualiteit bij planten en dieren steeds weer stuiten op vragen en raadselen. De schrijver weet echter op bijzonder boeiende wijze deze materie onder onze aandacht te brengen.

Het boek werd geschreven voor hen, die belang stellen in de seksen en hun functies, maar die verder niet biologisch zijn geschoold.

De gehele behandelde stof wordt verdeeld over drie delen. Het eerste hoofdstuk van het eerste deel en het laatste hoofdstuk van het laatste deel handelen over de mens. Daartussen liggen 35 hoofdstukken van een verbluffende openhartigheid, waarin - beginnende met primitieve zeebewoners Tunicaten en Kwallen - de ongeslachtelijke en geslachtelijke voortplanting worden behandeld in een grote verscheidenheid, welke toch steeds weer terugvoert naar de gelijkheid in wijze van voortplanting.

Een kostelijk boek, dat beslist gelezen moet worden door een ieder, die belang stelt in alles wat leeft. En wie doet dat niet?

MB

HET STRAND IN KLEUREN

Het aantal populaire determinatiewerkjes in de Nederlandse taal op het gebied van de zee-biologie is nog niet groot. Gaarne wil ik dan ook de aandacht vestigen op bovengenoemde, in 1957 verschenen uitgaaf in de serie Mettenhoff's Natuurgidsen.

De titel doet reeds vermoeden, waarop in dit boekje de nadruk wordt gelegd en terecht, alle afbeeldingen (van de hand van Henning Anton) zijn in kleuren en - wat dit boekje bijzonder aantrekkelijk maakt - merendeels goed geslaagd. Het rood van de nummers 256 en 257, respectievelijk *Polysiphonia violacea* en *Ceramium rubrum*, zou bij een eventuele tweede druk donkerder en meer naar het karmijnrood toe kunnen zijn, daar deze wieren de thans gebruikte fletse geelrode kleur gewoonlijk pas vertonen, wanneer zij afsterven.

De tekst werd verzorgd door Dr. W.P. Postma en H. Kleijn. Na een korte inleiding volgen algemene gegevens over de zee, kustvormen en verschillende groepen bewoners van het zilte nat; daarachter is een lijstje van Nederlandse literatuur op zee-biologisch gebied opgenomen. De hierop volgende 263 afbeeldingen, waaraan nog circa 75 detail-afbeeldingen - eveneens in kleuren - zijn toegevoegd, zijn zo duidelijk, dat de bijbehorende beschrijvingen tot de meest karakteristieke kenmerken konden worden beperkt. Zowel de afbeeldingen als de beschrijvingen zijn elk voor zich in een apart "hoofdstuk" onderbracht. Voor de afbeeldingen werd gebruik gemaakt van plaat uit een Scandinavisch werkje. Dit laatste bracht met zich mede, dat er ook enkele dieren op voorkomen, die men aan de Nederlandse kust niet aantreft. Het werkje wordt besloten met een register, bevattende de wetenschappelijke en de Nederlandse namen van de behandelde dieren en wieren.

Wat de tekst betreft, zou ik nog enkele opmerkingen willen maken. De schrijvers vermelden in de inleiding, dat "een eigen zeewateraquarium niet zo gemakkelijk is te verwezenlijken". Blijkbaar zijn zij niet voldoende ingelicht over de huidige ontwikkeling van de zee-aquarietiek, welke het immers mogelijk maakt het houden van een zee-aquarium thans niet moeilijker te doen zijn dan van elk ander soort aquarium.

Dat zee-egels (zee-appels) zich met behulp van hun stekels verplaatsen (pag. XII) kan niet als algemeen geldend worden beschouwd, althans niet voor de in dit boekje behandelde soorten, die ten behoeve van hun voortbeweging hoofdzakelijk of zelfs uitsluitend gebruik maken van speciale orgaantjes, die aan het einde een zuigvoetje bezitten.

Op pagina XVI dienen de vermelde drie lagen, waartit de tweekleppige schelp van plaatkleuwigen bestaat in volgorde "van buiten naar binnen" in plaats van andersom te worden gelezen. Als kleur van *Metridium senile* wordt o.a. groen opgegeven; ik meen te weten, dat deze kleur bij de Zee-anjelier niet voorkomt, althans is zij door mij bij dit dier nog nooit waargenomen.

Enkele drukfouten zullen bij een eventuele tweede druk hopelijk eveneens worden verbeterd. Over het geheel genomen kan ik dit boekje echter warm aanbevelen.

Het werkje is van een handig formaat - 12 x 18 cm - en is voorzien van een stevig, geplasteerd omslag met afbeeldingen uit het boekje zelf. De uitgever is J.M. Meulenhoff te Amsterdam; de prijs bedraagt f. 4,90. G.G.P. Wouda

DATZ

In het West-Duitse aquarium- en terrariumtijdschrift DATZ zijn gedurende de tweede helft van het jaar 1957 weer interessante artikelen voor zee-aquariumliefhebbers opgenomen.

In nr. 8 - augustus 1957 - komen twee foto's voor van de ontwikkeling van *Dascyllus aruanus*, namelijk 48 uur oude eieren en een jong visje, direkt na het verlaten van het ei. De opnamen zijn gemaakt door P. Chlupaty te München.

In nr. 9 - september 1957 - beschrijft H. Linse zijn ervaringen bij het houden van *Scatophagus argus rubrifrons* in zoet water, waaraan een zekere hoeveelheid keukenzout is toegevoegd.

In nr. 10 - oktober 1957 - beschrijft W. Müller een aantal bijzonderheden betreffende *Chaetodon*-soorten - hiertoe dienen volgens Dr. Ladiges (*Tropische Meeresfische*) ook de *Pomacanthus*-soorten te worden gerekend - waardoor de tot deze groep behorende vissen beter uit elkaar kunnen worden gehou-

den. Bij het met succes in zee-aquaria houden van deze dieren speelt de lichtintensiteit en de daarvan afhingende wiergroei een grote rol. Schrijver toont dit in het kort aan. Vervolgens worden o.a. ook enkele ziekteverschijnselen bij genoemde vissen beschreven. Tekst 2,5 pagina, 3 foto's.

Nummer 11 - november 1957 - bevat een artikel van Rodney Jonklaas over de vangst van *Heniochus acuminatus* (Wimpelvis); interessante biologische gegevens. Tekst 1,5 pagina, 1 foto.

In nr. 12 - december 1957 - tenslotte is een belangrijke bijdrage opgenomen van Dr. W. Klausewitz over de geslachten *Dendrochiris* en *Pterois* (Schorpioenvissen). Zowel een duidelijke determinatietabel als een nadere beschrijving, aangevuld met tekeningen, maken het mogelijk de verschillende soorten van vorengenoemde geslachten gemakkelijk uit elkaar te houden.

G.G.P. Wouda

----- NIEUWS UIT ONZE AFDELINGEN -----

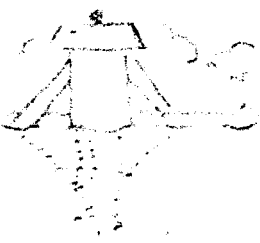
LEIDEN

VERSIAG van de vergadering van *Biologia Maritima*, afdeling Leiden, op 17 januari ten huize van Dr. Henrard, die als spreker voor deze avond optrad.

Onze gastheer bezit een van de beste schelpenverzamelingen van ons land en van de wereld. Geen wonder, dat het onderwerp van deze avond de Zee-mollusken waren, die door spreker in 2 grote groepen werden verdeeld: de meer ontwikkelde Gastropoda met slakkenhuizen en de minder ontwikkelde Lamellibranchiaten de slakken met een schelp. Beide klassen werden door de heer Henrard beschreven en tevens vertelde hij iets over hun biologie. Dit alles werd op smakelijke manier vervlochten met persoonlijke herinneringen en ontmoetingen. Van beide klassen werden uit de unieke verzameling van de heer Henrard enige kleurrijke en sierlijke exemplaren getoond. Ook liet onze gastheer enige prachtige en kostbare boeken zien met mooie, met de hand gekleurde platen.

De voorzitter bracht de heer Henrard hartelijk dank voor zijn causerie en het tentoongestelde materiaal en de gastvrouw voor haar thee. Het was een leerzame avond. Jammer, dat niet meer leden aanwezig waren.

K.

LAAGWATERTIJDEN voor HOEK VAN HOLIAND (1958)

Datum	1e tij	cm.min NAP	2e tij	cm.min NAP	Maan
1 maart	5.07	62	17.54	69	--
2 maart	6.38	68	19.22	70	--
5 maart	10.14	78	22.31	65	VM
8 maart	12.33	80	--	--	--
9 maart	0.32	57	13.10	81	--
12 maart	2.43	67	15.15	80	LK
15 maart	5.58	76	19.22	63	--
16 maart	7.58	69	19.59	73	--
19 maart	10.09	87	22.21	72	--
20 maart	10.41	91	22.50	71	NM
22 maart	11.48	91	23.47	75	--
23 maart	12.19	92	--	--	--
26 maart	1.03	77	12.43	98	--
28 maart	1.55	81	14.29	79	EK
29 maart	2.52	75	15.36	70	--
30 maart	4.22	74	17.18	64	--
Westkapelle	2.37 uur vroeger,		Tholen	1.00 uur vroeger,	
Scheveningen	0.25 uur later ,		IJmuiden	1.03 uur later,	
Den Helder	9.06 uur vroeger,		Delfzijl	4.30 uur vroeger.	

Algemeen secretaris: J.H.Kroon, Leeuwerikstraat 8, Leiden.
(Inlichtingen over en aanmelding voor het lidmaatschap;
alle algemene correspondentie betreffende de vereniging

AFDELINGSSECRETARISSEN, ATTENTIE A.U.B.
ZENDT STEEDS EEN EX. DER CONVOCATIES EN VERSLAGEN AAN DE
REDACTIE !